

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

28. Chrysostomi grauitas in dicendo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

ſtola ad Ioannem, quæ apud Iſidorum quoque legitur his ferme verbis.

Cum pulchram illam tuam, & elegantem orationem accepiffem, vitis quibuſdam, qui & ipſi ſunt orationum opifices, atque architecti eam legi, quorum nullus omnino fuit, qui non gaudio ſubſiliret, & acclamaret, & ea omnia faceret, quæ homines admiratione percuſſi, & quaſi attoniti facere ſolent. Eo igitur eo nomine vehementer lætor, quod ad forenſem operam in qua arte ſpecimen edis ingenij, demonſtratum quoque dicendi genus adiunxeris. Atque te beatum duco, qui ad hunc modum laudare queas, & item eos qui talem ſuarum laudum præconem naſti ſunt. Patrem ſcilicet qui imperium dedit, & filios qui acceperunt. Baronius hanc orationem tantopere laudatam à Libanio, ſcriptam putat à Chryſoſtomo in laudem Valentiniſani ſenioris, & eius filiorum Gratiani, atque Valentiniſani, quo tempore Ioannes annum ferme ætatis vigefimum primum agebat.

Et primæ quidem illæ viſæ ſunt ſurgentiſ veluti ingenij faces, at poſtquam clariffima in doles corieſtis ſapientiæ nobilitata eſt inſtrumento, ea dixit, & ſcripſit quæ cum ſingulari admiratione memoria ſæculorum intuebitur. Quis enim fecunditatem illam ingenij vehementer non miretur, cum Nicæphorum Calliſtum audiat prædicantem, ſe mille Chryſoſtomi libros legiſſe, & Suidam aſſerentem eundem tot exaraffe volumina, vt per cenſeri numerus facile non poſſit.

Anianus
ad Oron-
tium E-
piſcopum
vixit an.
400. vide
Sigebertū.

De eius ſtylo Anianus videtur præclare iudicaffe cum dixit: Chryſoſtomo illud quaſi peculiare cuſtodit, ac proprium, quod cum ſemper ſollicitus ſit, ſemper vigilans, & noxiæ ſtuporis inimicus, nuſquam tamen eius oratio in pompam eleuatur dicentiſ, ſed tota ad vtilitatem aptatur audientiſ. Eſt enim ſtylus ipſe Eccleſiæ auribus accommodatus, priſſimam illud, ſed eruditum dicendi genus exprimens, medius, æqualis, maturus, pudicus, alienus ab omni iniuriæ culpa, pompaque luxuriæ, non ſqualidus quidem, nec tamen floridus, non impolitus, ſed neque nimia ſubtilitate limatus, non aſperitate horridus, nec tamen amœnitate laſciuus, maximam vbique copiam, admirabilemque indicans facultatem, nuſquam tamen ambitionem. Eo ſit, vt eum magis ſimplex lector intelligat, & laudet diſertus. Denique & S. Baſilij admirabilem illam curam loquendi, & plauſibilem Antio-

chi pompam, & ſublimem illum Gregorij cothurnum facile intelligas, hac Ioannis medio- critate ſuperata.

Hæc ille appoſitè quidem & verè, hanc enim dicendi rationem præcipuè conſecutus eſt Chryſoſtomo, quanquam ſi propiùs rem conſiderare velimus, nullum profecto inuenimus genus eloquentiæ, nullam elocutionis virtutem, in qua non ſit eximie verſatus, quod lubet aliquot eius exemplis comprobare.

Chryſoſtomi grauitas in dicendo.

C A P V T XXVIII.

Flumen illud beatæ orationis Chryſoſtomo ſemper magis cordi fuit, quam in concilio dicendi genere contorta ſententiæ forma caruit, ſed eum apud Principes viros agendum fuit in ponderoſam ſententiæ denſitatem orationem collegit. Talia Exprefſa ſunt quæ contra Cainam fertur ingenti animo dixiſſe. Erras Caina ſi amicitiam Imperatoris in tuæ impietatis ſatellitium conuerſis. Non licet Imperatori facere quod petis, non licet ei, qui pietatem colere inſtituat, contra ſanctiſſimas religioſas aliquid moliri. Templum tibi in vrbe dari poſtulas? En tibi apertum eſt, ingredere, preces funde, nemo prohibet.

Sed alterius eſt ſectæ, (inquis) & æde facta tibi opus eſt, in qua cum tuo comitatu rebus diuinis opereris. Quo nomine hoc requiritis? Maiora ſunt ea ſcilicet quæ pro imperio militiæ geſtiſti, quam quibus tantillum gratiæ denegetur. Tu igitur nihil te præmiorum putas dignum his rebus geſtiſtis accepiffi? Vnde hæc Ducis dignitas? vnde nomen Conſulatus? Nihil dico inſultandi cauſa, ſed tamen modieſtiæ tuæ eſt cogitare quis nunc ſis, quis olim fueris; quæ antea tibi egeſtas, quæ nunc rerum omnium abundantia, & vt paucis dicam, quo nunc cultu incedas, & quibus antea veſtimentis indutus Iſtrum traieceris. Si tuorum officiorum meminiffi, tot vero beneficiorum eſt oblitus, ingratus eſ.

Hæc planè ſapiunt mentem excellam, grauiſſimisque cogitationibus exaggeratam, nec minus habent præſequeſtas, & grauitatis, quæ apud

apud ipsum Imperatorem dixit contra Arianos.

Metaphr. in vita Chryf. Ba- ron. an. 400. 89. Dic (amabo) Imperator, si quis huic pulcherrima corona, quam geris in capite quaedam abiecit, & obscuros lapides inter clarissimam gemmarum lucem inseruisset, videretur hoc tibi esse tolerandum? Cumque animos hac petitione suspensos tenuisset, ipsumque haberet Augustum dictis annuentem, tum assumpsit.

Tu vero non existimas Deum irasci, si in hac ciuitate, in hoc Imperij & gloria domicilio, inter hunc syncerum honorum cœtum, tam diu pateris corruptam, & depositam partem residere? quo sane dicto tanta efficacitate in ipsius Imperatoris pectus penetravit, vt Arianos imprimis nobiles vrbe expelleret.

Maieſtas Eloquentiæ in Chryſoſtomo.

C A P V T XXIX.

Typus de incomprehensibili. Dni nar. ad popul.

S Olet nonnunquam in argumentis speciosis versari, & in ijs remissa tantisper contentione sermonis, quem λόγον ἀνωτισκόν vocat plenius se diffundere. Tales sunt sermones de incomprehensibili Dei natura, in quibus se ait cœlestes choreas duxisse, quasi in florētissimi prati amœnitate, ἡσπίρ ἰν λιμῶνι τινί τῶν γραφῶν. Nec immerito, fertur enim, & volat, & longè supra populares sermones erigitur, dum agit de illa συγκατάβασι, & de natura Angelorum, eorumque cognitione: hæc maximè Dionysium sapiunt.

Oration. aduers. Iudæos.

Serm. 3. de incomprehensibili. Dni nar.

Εἶδες χάριτι καὶ ἐνταῦθα συγκατάβασι, ἀλλ' ἕμιος, καὶ αὐτὰ αἰδιωτάμεν χαλύπυσσιν ἐαυτὰς ταῖς πτέρυξι, δι' οὐδὲν ἔτερον, ἢ διατῆτο, καὶ τοιγε θεράταται, καὶ γνασικώταται, καὶ χαθάρωταται, quâquâ de illa συγκατάβασι prudenter mens Chrysoſtomi intelligenda est, ne quid subſit erroris. Sed notè hic interpretandi locus, hæc obiter perstringimus.

Elucet præterea eius maieſtas in narratione, & hypotyposi splendarum historiarum ex biblijs, quales sunt de miraculis in Ægypto, supplicio trium puerorum, & similibus, sic enim ille oratione, quod nemo læditur, nisi à seipſo, quæ quia Græcè longiora sunt, Latine subijcio.

Διατερίζεται ἡν φλόγα νεφέλη.

Determinabat enim flammam nubes vndique impendens, & omnibus illis populis gesta-

toriz domus instat erat. Neque verò noctu face indigebant, quæ tenebras discuteret, sed erat eis columna ignis, fons stupendæ lucis in duplicem vsu, tum vt luceret, tum vt iter dirigeret. Neque enim lucida duntaxat erat, verum etiam omni viæ duce certius infinitum illum populum per saxa, & solitudines ducebat. Ibant non terra solùm, sed etiam mari quasi terrâ. Ausi sunt transcendere fines naturæ, cum sæuū pelagus pedibus peragrent, quasi per firmam petram iter facerent. Cumque illis substratum esset elementum illud, solidam terram, camposque supinos, & agros imitabatur: cum verò hostes excepiſſet, tum maris vices exequabatur: Illis qui ppe fuit vehiculum, hostibus ipſorum sepulchrum, illos summa cum facilitate transiſſit, hos maxima cum vehementia submerſit. Qui fuerat hæctenus sine lege aquarum impetus, virorum ratione præditorum atque prudentissimorum ordinem, & obsequium præ se ferebat, cum iam custodis, iam carnificis vicem obtineret, vnoque die contraria repente præſtaret.

Quid commemorem petras, quæ fluvios effuderunt aquarum? quid nubes volucrum, quæ corporum multitudine terram texerunt? Quid miracula patrata in Ægypto? quid prodigia quæ cõtigerunt in solitudine? quid trophæa, & incruentas victorias? Tanquam enim choreas ducerent, non bellum gererent, ita aduersos domuerunt, ac dominos quidem suos sine armis superarunt, qui verò extra Ægyptū cum ipsis pugnarunt, eos tubis canendo psallendoque vicerunt: & torum illud spectaculum chorea potius erat, quàm bellum, in initiatio magis quàm pugna.

Et de fornace Babylonica.

Quid verò illorum trium puerorum, dic mihi, virtuti superflua tot mala offecerunt? an non adhuc adoleſcentes, & admodum quidem teneri, immatura ætate graue illud subiere supplicium, & diurnam captiuitatem, à patria, domo, templo, altari, sacrificijs, libationibus, ab ipſo quoque Psalmorum cantu? Non enim illi domo duntaxat eam ob causam arcebantur, sed multa quoque diuini cultus incrementa dicebantur genera. An non barbarorum manibus dediti sunt, lupis potius, quàm hominibus, & quod est grauiſſimum, in tã longè diſſitas, ac barbaras abducti terrarum oras, in seruitutem grauiſſimam, non magistrum habebant, non Prophetam, non Principem? Non enim est, inquit, Princeps, neque Propbeta, Ggggg 3 neque

In tract. quod nemo læditur, nisi à seipſo.

Amplificatio à persona. A re, existit. in grauitate.